

NO CAMBIA DE SENMANARI HUMORISTICH Y SATÍRICH.

En lo Sigle XIX!!...

—Digueume, Rosa, ¿tindrè sort ó desgracia?—¡L' as d' oro!, sogra morta.—(¡Jo à la gloria!.)

HISTORIA DEL CAMPANAR

ESCRITA

PER LO CAMPANER.

¡Vaya uns sustos de donar! ¡Ja 'ls hi dich jo que tenen unas bromas! Si jo fos una *vara de justicia* ja 'ls ho explicaria d'altra manera. Me refereixo á lo que va passarme al dematí del últim dissapte y ho vull fer públich porque tothom ho sapiga.

Velshi aquí que aixis que jo ja m'havia tornat á ficar al llit per un ratet, després de haver tocat com cada dia la campana de las cuatro del mati que es la primera que fa posar en moviment als pagesos y trevalladors de las fábricas, y despres també de haver tingut un somni que Deu m'en reguart de tornar-lo á tenir, tot just quant la dona ja m'comensava á dir que l'hi semblava que era l'hora de senyalar dos quarts de set, per fer despertar á las cusidoretas y pentinadoretas que en aquella hora comensan á lluhir son garbo per los carrers, ensenyantne las unas aquellas botinetas ab talonets que semblan tinters de aquells de vidre que 's portan á la butxaca y las altras aquells refajos de fondo vert ab farvalans vermells y negres, tot just allavors, dich, sento uns grans crits de «¡Lo Campanar de Reus!», «¡Lo Campanar de Reus!», prest m'also del llit, y sense posarme tampoch los calsotets me 'n vaig tot depressa cap á la finestra, obro 'l finestró, y al acte de anar á treurer lo cap, topo ab lo vidre y 'l faig ab deu mil trossos; per ventura no m'vaig fer mal, mes alló acompanyat de que encar se sentian los crits, vingué molt bé per acabarme de fer espantar, y sense guaytar tampoch, me 'n entornó altre cop cap dins al pis, crido la meva dona que no s'havia enterat de res, porque es molt sorda, me vesteixo ab mes prestesa que no ho fan los comichs en las comedias de *mágica*, y, mentres encar se sentian las mateixas veus de «¡Lo Campanar de Reus!», torno cap á la finestra, l'obro de bat á bat, miro rapidament tot lo campanar de dalt á baix per veurer si l'hi havia passat alguna cosa, y no hi vaig notar res, dirigeixo la vista baix al carrer y te 'm veig un gran grupo de gent que tenia voltat á un pobre xicot que no s'entenia de res mes, sinó de repartir papers á dreta y esquerra. Veurer aixó, baixar ab un salt l'escala de cargol ab los dinou esglahons que te 'l primer replá, presentar-me demunt del grupo de gent y agafar un dels papers que el xicot repartia, ab la intenció de que en ell hi trobaria alguna macula contra 'l meu aixerit campanar, tot aixó fou fet ab menos temps del que 's necessita per treurer á un home del mon.

Aixis las cosas, torno á pujar dalt del pis, trobo la dona que ja me esperaba, ansiosa de saber lo que passaba, l'hi ensenyo aquell paper, y, allavors l'espant de antes va convertirse ab alegría, al veurer al primer cop de vista que á la cara del devant hi havia lo Campanar pintat hasta ab los colomets. Desseguida lo desplego tot, y 'm poso á llegir-lo de cap á cap per veurer si portava alguna cosa nova ó *vella* referent á dit campanar, ab cual motiu no m'en vaig adonar que vá passarme la hora de senyalar los dos quarts de set sens haverho fet; mes, seguint la mateixa taleya allí al costat de la dona que s'ho estava escoltant sense entendre un borrall de res. Busca que buscaras, pro, cá, lo que jo buscava no 'u vaig trobar en cap puesto.

Reposat ja del susto que anteriorment havia tingut vaig pensar: «Pot ser los que han fet aquest periodich no saben la historia del campanar. Donchs, per si acás no la saben, deixemselhi escriurer una cartota per explicarlosi en quatre paraulas.» Pensarho y ferho, fou tot una cosa y aquí 'm tenen ara ab la pretensió tant sols de ferlosi saber lo que tal vegada no saben, y lo que ignora molta gent, que si be ja es molt dir, no vull significar ab aixó que jo tinga mes ciencia que vostés, pró si que vull tenir l'orgull de dir que jo puch saber millor que vostés l'història y fets del Campanar porque desde petitot que no 'm he mogut may del seu interior pujant y baixant cent y mil vegadas cada dia la fosca escala de cargol, igual que las ratas de iglesia que no surtan may al carrer.

Ab dita pretensió, donchs, escoltin los datos que jo se, per haberos sentit explicar al meu avi moltes vegadas.

Allá per los anys de 1501, quant la majoria de las costas de Espanya y poblacions cercanas estaban dominadas per la rassa moruna y aquesta ciutat tenia ja un número bastant crescut de habitants, va concebirse la idea de construirse un nou temple, ab lo seu corresponent campanar per las campanas, que fós prou capás per lo que 'l estat de la població 's merexia.

Consultada la idea, fou aprobada, y en 31 de Mars de 1512, un tal Lluís Muñoz, Arcediá de San Llorens, que á casa seva 'l coneixian, posá la primera pedra del edifici á presencia del cartlan Perrot de Castellet y una comissió delegada per lo arquebistat de Tarragona. Per portar á cap l'obra se obligá á un servey personal als vehins de aquesta ciutat y als de Castellvell y Almosté, imponent además un recarrech sobre la contribució ordinaria, desde tres diners hasta 'l máxim de un sou y deu diners.

Los murs del edifici foren dats á preu fet, á rahó de 28 sous per cana. Acaba-

das en 1519 totas las parets y parts principals del temple, en 20 de Novembre se comensaren los fonaments del Campanar, lo cual fou acabat alguns anys després sentne la admiració de totas las personas que tenian lo gust de veurerlo, com encar ho es avuy en dia. La planta baixa n' es sexagonal, de construcció semi-gòtica, puig te sas oberturas ó finestrals semi-circulars. Consta de cinch pisos, haventhi en lo tercer y quart las campanas y donant pas lo quint á una hermosa galeria desde la cual se presenta á la vista del espectador un panorama grandios, que fa por de veurer. Figúrinse nada menos que s'hi vehuen 37 poblacions.

¡Senyors! En aquest moment la dona 'm diu que haig d'anar á tocar á morts. Per lo tant, dispénsinme per vuit dias, y en lo próxim dissapte 'ls acabaré d'explicar ab tots los *ets* y *uts* l'història del Campanar ab los detalls del panorama que 'ls he dit que 's veu.

LO CAMPANER.

BATXILLERA..... SENSE TITOL.

La que mereix aquest nom n' es aquí á Reus tant pavana que conta anant á comprá tot lo que ella sap que passa, explicantne ab gran taleya á l'una després del altra que 'l fill mitjá del Anton fa molt temps que no treballa; que l'home de la María, no te feyna y tot s'ho gasta; que la noya del germà del marit de sa cunyada la festeja un manresá que no te pel á la cara y que son pare no ho vol porque diu te mala fama; que 'l nebot de sa cusina se 'n ha anat cap allà á Fransa porque ha perdut molts diners jugant en una gran banca; que 'l fill de la bugadera que está al costat de sa casa, ha surtit quinto y es jove que l'hi fa por tocá l'arma; que Mossen Gori s'ha mort deixantho tot á la criada; que la muller de don Pere, menescal de molta fama, viatja en primera classe y no 's pot comprá una bata; que un advocat qu' es parent d'una senyora estadanta no te casi may cap plet ni porta tampoch cap causa; que á un empleat del Govern la cesantia l'hi han dada; que coneix á un estudiant que es cusí de la cunyada del padri del noy petit del sagristá de Santa Ana

que cada any pel mes de juny
l'hi "regalan" gran carbassa.
Y axis va passant lo temps
explicant tot lo que passa
la dona ab lo sanalló
voltant sempre per la plassa
hasta que va à casa seva
que son las onse tocadas,
y 's troba que ha de fer foch,
que las criaturas no callan.
que 'l seu home hi va à las dotse
y encar no hi ha res à taula,
y l'hi dona una pal·lisa.....
en premi à sa gran constancia:
resultant de tot aixó
que cada punt se barallan
y tenen rahons, se pegan,
disputan molt y 's maltractan,
y tot aixó procedeix
de voltar tan per la plassa,
la dona ab lo sanalló
fins que l'hi dona la gana.

PREIXETA PETIT.

FABULETA.

Perqué las retglas de nadar sabia
un jove presumit, al mar un dia
conflat se tirà, y en menys de una hora
ja n'era d'aquest mon per sempre fora.
¿Volen saber si 'l cas n'és alegorich?
Deixeuvos governar per un teorich.

CATARINA.

Arrels de campanar.

Estém sumament satisfets de la bona acollida
que hem tingut per part del publich d'aquesta
ciutat al donar à llum en lo dissapte passat lo
primer número d'aquest senmanari. Tant ex-
traordinaria fou la acceptació, que va ser precis
fer una segona tirada bastant numerosa, que
també va despatxarse à las pocas horas.

Ab tal motiu, no podem per menos que do-
nar las mes esprésivas gracias à todas las perso-
nas que, qui d'una manera, qui d'una altra,
han cooperat à que LO CAMPANAR DE REUS
tingués la acceptació que ha obtingut, prome-
tent aquesta redacció, complaure de la millor
manera possible als lectors, en tot quant se re-
fereixi al periodich.

Senyors, ja poden, si es que 'n tingan ga-
nas, tornar à viatjar en ferro-carril, perquè se-
gons diuen han agafat al supost jefe de la
cuadrilla que temps endarrera va robar lo tren
de Fransa.

Pro, antes, dech ferlos una advertencia y
es, que, si continuan teint por, poden donar-
me 'ls diners à mi, y viatjaré per vostés.
¡Que bonich fora!

Als aparadors d'una florista hi ha un lletre-
ro que diu:

« Se dan lecciones de flores y frutas »
Sabiam que se 'n davan de matemáticas, de
geografia, etc., etc. pro de flors y fruitas ans
ha vingut de nou.

Hem rebut una carta en la cual hi ha una
llista dels següents personatjes:

Mona	Ratolí	Perdiu
Futa	Mustela	Reyet
Llop	Alonso	Muixó
Sumaretas	Canari	Auraneta
Fiera	Bé	Cabra
Guineu	Perro	Rata
Llebra	Culebra	Pollastre
Mosca	Colom	Lleó
Camell	Granot	Bou

Aquest últim té un jermá que li diuen
TORTUGA perquè es geperut.

¿Ahont deuen viurer?

No fa molts dias que al arrabal de Robuster
hi varem llegir:

« Planchadora con lustre. »

¿Qui la devia enllustrar?

Ja hauran vist segurament aquells cairats
travassers que hi ha al carrer de 'n Bages (à)
Hostal nou.

¡Si deuen haber de servir per fer los tra-
valls gimnastichs la companyia que, segons veus
ha de arribar al mes entrant!

Ja que «dihent las veritats se perden las
amistats», nosaltres que no tenim ganas de ren-
yir, tampoch las volem dir.

Nos referim al Teatro principal. ¿Que tal,
qu'ls hi sembla la companyia de zarzuela?
¿Vritat qu'és digne de tot elogi? Basta sols
dirlos que en lo dijous de la senmana passada,
hi va haver uns aplausos estrepitosos, atrona-
dors, tothom va deixar-se portar per l'entusias-
me promogut per lo bon desempenyo que ob-
tingué l'obra que 's posà en escena. ¡Lástima
que 'l Teatro no estava plé, com acostumava à
estarho en algunas companyias passadas, que
tenian entradas numerosas!

La poca concurrencia que hi havia, si be ja
estava satisfeta de las funcions anteriors aquell
dia va quedarho molt mes.

No obstant, segueix la companyia desempen-
yant bé son compromís, pro ab poca entrada.

L'altre dia segons 'ns diuen de Barcelona,
un asa pegá una cossa à un individu de la
«Associació protectora dels animals.»

Pro ¡qui mare de Deu los fa ficar ab bestias
à n'aquets bons senyors!

Tal volta no deuen saber quin es lo pitjor
dels mals.

S'ha mort la Reina de Ungria.

Per nosaltres, que Deu la tinga alla ahont
vulga, pro 'ls gitanos segurament deurán por-
tar tots dol, perquè son descendents d'aquellas
terras.

¿No seria bo que 's posessin per los arrabals,
paseig y punts mes principals d'aquesta ciu-
tat, alguns «orinadors» al estil de Barcelona?
Nos sembla que si, ab major motiu quant
allavors desapareixerian las putrefaccions y
miasmas que hi ha en certas plassas y carrers,
capassas de fer resucitar à la criada que 'l di-
sapte passat va suicidarse ab «sal fumant.»

A la part superior de una porta del carrer de
Seminari, s'hi llegeix:

«N.º 4. Gran.»

¿Y «4 petit» ahont deu ser?

¿HO SAPS TÚ?

A una Roseta.

—¿Saps perquè, nineta bella,
n'és tan clar y resplendent
lo Sol que en lo firmament
vè à ser la primera estrella?

¿Saps perquè després del dia,
segueix promptament la nit?

¿Saps perquè ab tan gran dalit,
un cor s'estima à sa aymia?

¿Saps perquè en las grans tempestas
rebruny lo tro per l'espai?

¿Saps perquè à mi 'm causa esglay
sentir plors en lloch de festas?

¿Saps perquè, quant no fa lluna
hi ha per tot tanta foscor?

¿Saps perquè 'l fons del meu cor
n'és negre com la nit bruna?

¿Saps, en fi, perquè lo foch
del amor, n'és tant ardent?

¿Ho saps? Contesta al moment.

—No 'u se pas....

—Donchs jo tampoch.

CAMPANER.

EPÍGRAMAS

Un soldadot castellà
ab una raspa s'estava
y l'orella l'hi tocava:
—«¡Que pendientes!» va exclamá.
Y ella l'hi digué:—«Mocós»,
no vuy que 'm toquis hu sentes,
y si vols tocar «pendientes»,
tócat los teus, fastigos.

BARBERET.

L'altre dia en Pep Sirés
al senyor Mon vā trobar
un consell l'hi va donar,
dientli que no 's casés.
—Voldria que me expliqués
lo perquè, va dirli en Mont
—Perquè 'n fora un gran afron
si à cas tinguessis noyetas
puig serian las pobretas
sens duple noyas de «Mon».

FISELVAS.

—L'escolà de Santa Lluisa
diu que 's troba molt cansat.

—¿Y per que senyó Bernat?

—Per lo molt que toca à missa.

CÚPULA.

—Dihuen que n' està «pelada»
La noya de casa l' Ursula:
Donchs no es cert, puig porta á sobre
moltas «unsas de perruca».

CORREDÓ.

RONDALLAS.

En la secretaria d' un poble:
—Bon dia tinga senyó secretari.
—Vehina Deu vos guart; que 'us porta de
bó per aquí?
—Ya sap vosté que jo soch viuda y que 'l
meu fill ha entrat á la quinta y ha tret bola
negra.
—¿Bé y qué?
—Que vinch de veurer un *abucat* y m' ha
dit que vosté m' ha de treurer un *sacrificat*
gargallisat per mans d' un Notari per fer un
esperiment.
(Historich.)

Se trobava de visita junt ab altres senyoras
una noya molt presumida y ab moltas pre-
tensions, quant á la casa reben un telégram
d' un noy qu' s trobava viatjan per Fransa.
La mare del ausent despres de llegir dit telé-
grama, diu:

—Es del meu fill, á lo cual respongué la
noya presumida donant-e tó:
—Ja ho he conegut.
—¿Ab qué?
—Ab la lletfa.

Un diumenje de cuaresma, en una reunió
d' amichs, s' estava discutint calurosament cer-
ta qüestió y un d' ells que desitjava prendrehi
part no 's cansava de dir:

—¡Demano la paraula! ¡Demano la paraula!
quant de sopte un trempat l' hi tapá la boca
dihentli:

—Vés á la Iglesia de la Sanch, ara que l' es-
tant fent.

EMBULLS.

SOLUCIONS DEL NUMERO ANTERIOR.

CONVERSA.—Hortensia.

ANAGRAMA.—Mirat, Martí, Mitra, Ritma, Tiram.

XARADA 1.ª—Fa-sol.ID. 2.ª—Ga-lli-na.

QUADRAT DE PARAULAS: Cara—Anar—Rana—Asar.

EXCARXA CERVELLS.—Victor Hugo.

GEROGLIFICH.—Dos astoras mes dos sistellas igual
á quatre bultos.

XARADAS.

So paperer per servirte
pero no t' importá ré;
vareig vendre l' altre dia
una *dos tres* de papé.
Y ab los cuartos al demunt
á un hostal vareig aná,
y no mes volgueren darme
primera de bacallá.

Y diguí jo al hostaler:
—¿Ja no hi ha res mes, xicot?
—¿Que no sap senyor fulano,
qu' encara som á la *tot*?

Barberet.

Ma *prima*, *segona* y *tersa*
Se l' escolta molta gent,
Perqué sols sa veu esmersa
Per fe está trist ó content.

Tersa y *cuarta* 'ls castellans
Dihuen en lloch de dir rés;
Si 'l meu *tot* vols saber que 's
Preguntau als escolans.

Trompet de Reus.

PROBLEMA ARITMETICH.

De una sanalla de taronjas se 'n tret 9 pts. 26 cts.
venentse la meytat de las q' hi havia á 1 rs. la dot-
sena la cuarta part á 6 ctos., dotsena la sexta part á
5 ctos y la meytat de la sexta part á 4 ctos., Se de-
sitja saber quantas taronjas hi havia á la sanalla.

ENDAVINALLA.

Tinch ulls y no hi veig
tinch boca y no parlo,
me treuhen las dents
si ab ellas m' engantxo

Cúpula.

SINONIMIA.

Deu meu quina gran caiguda
vareig fé en aquella «tot»,
tinch la cama com un bot
y 'm «tot» que la pell se 'm muda.

Ja 't dich jo que visch trempat;
á casa hi viu un noy manyà
«tot» que «tot» sens acabà
que casi 'm fa mal de cap.

CÚPULA.

SEMBLANSAS.

Primera: ¿En que se sembla 'l carril ab un presi-
dant?

Segona: ¿En que se semblan los calendaris ab cer-
tas personas de carrera?

J. ROSSELLÓ.

GEROGLIFICH.

AI PELA
TIO
LID OSO
N

Cúpula.

De avuy en endevant al qui primer 'ns
meti totas las solucions dels travalls insertats
la secció de «Embulls» de nostre senmanari,
hi darem un premi humoristich. Ab aixó hi
rinin, que valdrá la pena.

Correspondencia particular

Zarandieta. Estimem molt los travalls qn' ns en-
Rebrá carta per correu.—Un tros d' arrel: anirá al
—Un pelat: Callem la contestació per elegancia.—
tros de paper: Mirarem de complaurel.—Trompet
Reus: Hi va alguna cosa.—Freixeta petit: Treballi
envihi que vosté promet.—Paisano: Si no te mes tra-
á fer cistells que versos, plegui.—Un de la cria esgu-
rada: L' idea es bona pro es molt gastada; no obsta-
envihi.—Corredó: Va un epígrama.—J Rosselló: Ins-
tarem alguna cosa.—Manel Gardó: La poesia es a-
xa; envihi altre cosa.—M. Bitlot: Lo de vosté
agrada pro no es de l' índole de nostre periodich
Pluton de la Fragua: Si vol copiar vaigi á casa d'
notari que li pagarán á ral la fulla.—Clavell de Be-
No fa per casa —Espitlera: Las solucions no son en-
tas.—Para-rayos: Insertarem geroqlifich y quadrat.
Pomponet: L' Adriana l' hi deu trastornar lo ca-
vosté puig s' ha descuidat de las solucions.—J. R.
Porta: Anirá 'l geroqlifich.—Mingo: Anirá lo quad-
lo demés veurém.—Fricandó: Ja haurá vist lo proble-
arimetich.—A. M. B: Va bé. Envihi mes.—Barberet:
vihi forsa.—Esglabó: Anirá 'l problema.—M. Barc-
No estém per gegants. Lo demés per Corpus.—Llach-
Es fluixet. Envihi altres cosas —Estudiant Pastis:
complaurem en part.—Nyela: Anirá 'l quadrat.—
y gat y gata: Id lo problema—Escalfa-panxas. No fa
casa.—Barret tronat. Estem tots bons; y moltas gra-
pel cuidado.—Vosté de l' aubada al gat. Envihi a-
cosa y posis lo nom que no sabem com se diu.—
enamorat. ¿Sap que vosté es mol tranquil? Alguna
las pessas de roba que 'ns envia, la posarem á an-
gar al sol del «Campanar».—Un pantalon foradat.
servei; se hauria de apedassar massa.—Rava cur-
Publicarem un geroqlifich.—Badallet. Veurem.—E-
'Ns agrada molt y envihi més.—Las Penas de Be-
No volem penas per l' istil.—Sana Sala, Ho mirar-
—Mosca de Milan. Envihi, pero no piqui tan fondo
Senyors, ja no n' hi ha mes. Hasta l' altre
sapte.

Tota correspondencia no rebuda antes del dijous
nit, no será contestada hasta l' següent número.

LO CAMPANAR DE REUS

senmanari no polítich,
humoristich, satirich, lliterari é il·lustrat
se ven á **DOS CUARTOS** per tot arreu.
Vinticinch números, una pesseta.

Mediant l' envió de TRES RALS per an-
pat, se remeterán á domicili *dotse* números

Números atrassats, « quatre quartos. »

La correspondencia podrá dirigirse
la «Administració y Redacció», car-
de Jesus, núm. 8, principal, y tam-
podrá depositarse en lo «buzon» de
Imprenta d' aquest periódich, plassa
Rey, núm. 10.

Per un modich preu, s' admeten anuncis
una novela anunciadora que comensarem á
blicar en lo próxim número, ab lo títol
«Los mil y un anuncis.»

REUS:

ESTAMPA DE SABATER.

Plassa del Rey, núm. 10.